

Samarqand davlat universitetning Kattaqo'rg'on filiali Pedagogika va tillarni o'qitish fakulteti 4-bosqich Filalogiya va tillarni o'qitish o'zbek tili yo'nalishi talabalariga bahorgi semestr uchun « Adabiyot shunoslik nazariyasi» fanidan yakuniy nazorat savollari

Imtihon shakli: yozma,og'zaki

No	Mavzu	1-QISM “OSON SAVOLLAR”	2-QISM “ODDIY SAVOLLAR”	3-QISM “MURAKKAB SAVOLLAR”	4-QISM “MURAKKAB SAVOLLAR 2”	5-qism “QIYIN SAVOLLAR”
1.	Adabiyot va mafkura Manbashunoslik. Istiqlol adabiyotshunosligi	Adabiyotning mafkuraga xizmat qilishi haqidagi fikrlarni qanday izohlaysiz? (adabiyot, mafkura, istiqlof mafkurasi)	Adabiyot nazariyasi haqidagi ma'lumotlarni asoslang. (qonun-qoida, adabiyot qoidalari)	Adabiy tanqid haqidagi ma'lumotlarni asoslang.	Adabiyotshunoslikning yordamchi sohalari haqidagi ma'lumotlarni asoslang.	Adabiyotshunoslikning yordamchi sohalaridan matnshunoslik haqidagi ma'lumotlarni asoslang.
2.		“Adabiyot” va “Adabiyotshunoslik” atamasini izohlab bering.	Adabiyot ma'lum bir mafkuraga xizmat qilishi shartmi?	Istiqlol adabiyotshunosligi haqidagi	Adabiyotshunoslikning yordamchi sohalaridan manbashunoslik haqidagi	Umuminsoniy qadriyatlarining adabiyotda aks etishi haqidagi fikrlaringizni asoslang.

		(arabcha “adab” - odob, hayot in’ikosi)	Fikrlaringizni asoslang.	fikrlaringizni asoslang.	ma’lumotlarni asoslang.	
3.	Badiiy asarda shakl va mazmun	Badiiy adabiyot – soʻz san’ati. Ushbu fikrgni izohlang. (san’at, soʻz sanati, jozibadorlik, boʻyoqdorlik)	Badiiy adabiyotdagi ma’naviyat tushunchasini izohlang. (ma’naviyat, mafkura, qadriyat, dunyoqarash)	Badiiy asar mazmunining salmoqdorligi haqida fikr bildiring.	Mazmunning shaklga oʻtish hodisasini novella janri misolida tushuntiring.	Badiiy asar qimmatini belgilashda mazmun va shaklning uygʻun muvofiqligi eng muhim mezonlardan sanaladi. Buni misollar yordamida izohlang.
4.		Mafkura va adabiyot munosabatini izohlab bering. (mafkura, qadriyat, umuminsoniy qadriyatlar)	Shakl va mazmun mutanosibligi haqida A.Navoiyning fikrlarini tushuntiring. (Nazmki, asl anga ma’ni durur)	Badiiy asar mazmunining hayotiyli haqida fikr bildiring.	Mazmunning shaklga oʻtish hodisasini gʻazal janri misolida tushuntiring.	Konkret badiiy asar mazmuniga ta’sir etuvchi muhim omillardan biri ijodkor dunyoqarashidir Buni misollar yordamida izohlang.
5.	Badiiy asarda obraz xususiyatlari	Adabiyotshunoslik ilmida “obraz” tushunchasini yoritib bering. ("Obraz" termini rus tilidan olingan)	Badiiy asarda personaj va uning ahamiyatini tushuntiring. (Asarda bir muddat ishtirok etadigan, yordamchilik funksiyasida)	Prototip asosida obraz yaratishni ta’riflang. Misollar keltiring.	Yumoristik obrazlardagi jihatlarni tahlillar yordamida yozib bering..	Kinoyaviy (allegorik) obrazlarga misollar keltirib izohlang.
6.		Badiiy obraz xususiyatlari haqidagi ma’lumotlarni asoslang. Misollar keltiring. (individuallashtirilgan umumlashma)	Badiiy asarda bosh qahramon tushunchasini izohlang. (asar sujetida, muallif badiiy konsepsiyasini ifodalashda yetakchi ahamiyat kasb etuvchi)	Jamlash yoʻli bilan obraz yaratishga misollar bayon qiling. va tahlil qilib bering.	Mifologik obrazlar haqidagi ma’lumotlarni asoslang.	Majoziy (simvolik) obrazlar va satirik obrazlarning alohida jihatlarni misollar yordamida tahlil qilib bering.

7.	Adabiy asar sujeti va kompozitsiyasi	Badiiy asar sujeti tushunchasiga ta'rif bering. (termin fransuz tilidan olingan)	Kompozitsion vositalarni izohlang. (sarlavha, peyzaj, qistirma epizod)	Konflikt va uning turlarihaqida umumiy ma'lumot bering.	Badiiy asarda konfliktning ahamiyati haqida umumiy ma'lumot bering.	Xronikali sujet va konsentrik sujet haqida fikr yuriting. Misollar keltiring.
8.		Sujet unsurlarini izohlang. (ekspozitsiya, tugun, yechim)	Epigrafning ishlatilish ahamiyati haqida fikr yuriting. (asar mazmuniga mos bo'lishi)	Sujet unsurlaridan ekspozitsiya va tugunga ta'rif bering. Misollar yordamida izohlang.	Konflikt va uning turlari, asardagi o'rni haqida umumiy ma'lumot bering. Misollar bilan izohlang.	Kompozitsion vositalardan asardagi lirik chekinish va uning ahamiyati haqidagi ma'lumotlarni asoslang.
9.	Adabiy tur va janrlar nazariyasi.	Marsiya deganda nimani tushunasiz? (aza qo'shiqlari)	Latifaning eng muhim xususiyatlarini tushuntiring. Misollar keltiring. (kulgi uyg'otish)	Ballada qaysi tildan olingan va qanday ma'noni anglatadi? O'zbek adabiyotida yaratilgan balladaga misol keltiring.	Lirikaning o'rta janri bo'lgan g'azalga ta'rif bering	Tarkibband haqida ma'lumot beting. A.Navoiy yaratgan tarkibbanddan parcha bayon qiling.
10.		Epik turning maxsus janrlari haqidagi ma'lumotlarni asoslang. (latifa, masal, ertak, rivoyat)	Hikoya janri haqidagi ma'lumotlarni asoslang. Misollar keltiring. (kichik epik janr)	Sonet haqidagi ma'lumotlarni asoslang. Misollar keltiring	O'zbek adabiyotidagi murabba'janri haqidagi ma'lumotlarni asoslang. Misollar keltiring.	Lirikaning yirik janri tarji'band haqidagi ma'lumotlarni asoslang. Misol keltiring.
11.	Badiiy asar tili Badiiy tasvir ifoda vositalari	Badiiy asarda so'z yoki so'z birikmasining ko'chma ma'noda qo'llanilishi trop haqidagi	Badiiy tasvirdagi o'xshatish – tashbehni misollar yordamida yoritib bering. (o'xshatish, o'xshatish vositalari)	Badiiy adabiyotda muallif nutqi deganda nimani tushunasiz? Muallif nutqining ahamiyatini ushuntiring.	Dag'al so'z – vulgarizmlarning badiiy adabiyotda qo'llanilishi haqida asardan olingan parchalar yordamida ma'lumot bering.	Badiiy tildagi birliklarning adabiy tildagi fonetik me'yorlaridan “og'ish” holatini izoalang.

		ma'lumotlarni asoslang. (ko'chim, metafora, metonimiya)				
12.		Badiiy tasvirda giperbola – mubolag`aning qo'llanilishi haqidama'lumot bering. (o'ta kuchli mubolag'a, aqlga sig'maydigan darajadagi mubolag'a)	Badiiy tasvirda jonlantirishning tashxis va intoq usullarini tahlil qiling. (shaxslantirish, shaxs nutqi)	Dialog va monolog nutq haqidagi ma'lumotlarni asoslang. Ularning badiiy asardagi o'rmini tushuntiring.	Adabiy asarda kasb – hunarga oid so'zlar – professionalism haqidagi ma'lumotlarni asoslang.	Badiiy tildagi birliklarning adabiy tildagi leksik me'yorlaridan "og'ish" holatini izoalangi.
13.	Poetik ko'chimlar. Talant. Ilhom, badiiy mahurat Barmoq tizimi. Aruz tizimi.	She'riy tizimlar haqidagi ma'lumotlarni asoslang. (aruz, barmoq, erkin vazn)	Aruz vazni haqidagi ma'lumotlarni asoslang. O'zbek adabiyotida aruzning ahamiyatini tushuntiring. (hijolar cho'ziq-qisqaligiga asoslangan vazn)	Yozuvchining badiiy mahoratini asarlar misolida yoritib bering.	Aruz tizimining asosini tashkil etuvchi sakkizta asl ruknlarni bayon qiling.	Bobur ruboyilaridan yoddan bayon qiling.. Mazmunini tushuntiring.
14.		Vazn haqida ma'lumot berinfg. Misollar bilan tushuntiring. (aruz, barmoq, erkin vazn)	Aruz she'r tizimi haqidagi ma'lumotlarni asoslang. (hijolar cho'ziq-qisqaligiga asoslangan vazn)	Barmoq vazni haqidagi ma'lumotlarni asoslang. Misollar keltiring.	Aruzda rajaz bahrining hosil bo'lishi haqida ma'lumot baring. Misollar bilan tushuntiring.	Bobur g`azallaridan bayon qiling.. Mazmunini tushuntiring. haqidagi ma'lumotlarni asoslang.
15.	Adabiy jarayon.	"Adabiy jarayon" atamasini tor va keng ma'noda	Romantizm metodi haqida ma'lumot bering	Modernizm metodi haqidagi	Formalistlar va formalizm ko'rinishlari haqidagi	realistik va norealistik ijodiy metodlar haqidagi

	O'zbek adabiyotining ijodiy metodi	qo'llanilishiga izoh bering. (ma'lum bir davr adabiy jarayonida ishtirok etgan barcha ijodkorlar faoliyati)	(Hayotni badiiy aks ettirish tamoyillari)	ma'lumotlarni asoslang.	ma'lumotlarni asoslang.	ma'lumotlarni asoslang.
16.		Adabiy jarayon deganda siz nimani tushunasiz? (ma'lum bir davr adabiy jarayonida ishtirok etgan barcha ijodkorlar faoliyati)	Realizm metodi haqidagi ma'lumotlarni asoslang. (Hayotni badiiy aks ettirish tamoyillari)	Adabiyot haqida buyuk shaxslarning fikrlarini keltiring va tahlil qilib bering.	Badiiyatni faqat shaklda ko'rib, turli yangi shakllar ixtirosiga o'tgan adabiy oqimlar haqidagi ma'lumotlarni asoslang.	sotsialistik realizm metodiga tayangan asarlar xususiyatlari haqida tushuntiring. Javobingizni misollar yordamida dalillang.
17.	Badiiy asarda shakl va mazmun. Badiiy asarda xarakter va tip	Badiiy asarda shaklning yashovchanlik xususiyastini tushuntiring. (shakl va mazmun muvofiqligi, mazmunning o'zgaruvchanligi)	Badiiy asarning shakl va mazmunini g'azal janri orqali tushuntiring. ("oshiqona so'z", 3 baytdan 19 baytgacha)	Adabiyotda mazmunning shaklga ta'siri va shaklning mazmunga ta'sirini tushuntiring.	Shakl va mazmun munosabati haqida so'z borganda, mazmunning yetakchiligini qanday izohlaysiz?	Badiiy konfliktning uchta turi haqida tushuntiring. Fikringizni misollar bilan asoslang.
18.		Badiiy asardagi mazmun va shakl uyg'unligi haqida tushuntiring. (shakl va mazmun muvofiqligi haqida Navoiy fikrlari, mazmunning o'zgaruvchanligi)	Mazmunning shaklga o'tishi hodisasini tushuntiring. ("oshiqona so'z", 3 baytdan 19 baytgacha)	"Hayot shakli" va adabiyot shaklining o'ziga xos jihatlarini tushuntiring.	Badiiy asarda shakl va mazmun o'zaro dialektik aloqada ekanligini tushuntiring.	Badiiy asarda ichki konflikt hodisasini tushuntiring. Fikringizni misollar bilan asoslang

19.	Adabiy asar yaxlitligi Adabiy asar sujeti va kompozitsiyasi.	Kompozitsion vositalarga ta'rif bering. (epigraf, sarlavha, lirik chekinish)	Syujet unsurlaridan voqealar rivijiga ta'rif bering. Misollar yordamida izohlang. (Ekspozitsiyadan keyin)	Badiiy asarda kompozitsiya estetik didning teranligini talab qilishini tahlil qilib bering.	Kompozitsion vositalardan asar sarlavhasi va uning ahamiyati haqidagi ma'lumotlarni asoslang.	“O'tkan kunlar” romanidagi ekspozitsiyani bayon qiling.. Asardagi ahamiyatini tushuntiring.
20.		Badiiy asardagi lirik chekinishning ahamiyatini yoritib bering. (assiy voqeadan chetlashish)	Syujet unsurlaridan kulminatsiya va yechimga ta'rif bering. Misollar yordamida izohlang. (sujet voqealari rivojining yakuni)	Badiiy asar sujetidagi yechimni misollar yordamida tahlil qiling.	Qistirma epizodlar va ularning asarda qo'llanilishi haqidagi ma'lumotlarni asoslang.	Badiiy asarda voqealar rivojining boshlanishini asarlar misolida tahlil qiling.
21.	Eposning katta va kichik janrlari Epik tur janrlari.	Adabiy tur haqidagi ma'lumotlarni asoslang. (epik, lirik va dramatik tur)	Epik tur haqidagi ma'lumotlarni asoslang. (makon va zamonda kechuvchi voqea-hodisalar tasvirlanadi)	Kichik epik janr bo'lgan hikoya janri haqidagi ma'lumotlarni asoslang. O'zbek adabiyotidagi hikoyalarga misollar keltiring.	O'zbek adabiyotida yaratilgan xotira asarlarga misollar keltirib tahlil qilib bering.	Mumtoz va zamonaviy hikoyalarni qiyoslang. Misollar keltiring.
22.		Epik turning janrlarini sanab bering. (hikoya, qissa, roman)	Adabiy janr haqidagi ma'lumotlarni asoslang. (adabiy turlarning ichki bo'linishi)	O'rta epik janr bo'lgan qissa janri haqidagi ma'lumotlarni asoslang. O'zbek adabiyotidagi qissalarga misollar keltiring.	Eposda “vaqt hissi” nuqtai nazari degan tushunchani izohlang.	Mumtoz adabiyotimizda yozilgan qissalar haqida ma'lumot bering
23.	Roman tahlili.	Eposning katta janrlari haqidagi ma'lumotlarni asoslang.	Lirikada “vaqt hissi” nuqtai nazari degan tushunchani izohlang.	Lirikaning eng kichik janri bo'lgan fard haqidagi	Ruboiy va tuyuqning farqli jihatlarini izohlang.	Navoiy g'azallaridan birini bayon qiling. va uni tahlil qilib bering.

	Lirik tur va uning janrlari	(roman. Epopeya, dilogiya, trilogiya)	(vaqt hissi "hozir"ligicha qolishi)	ma'lumotlarni asoslang. A.Navoiy, Nodira fardlaridan yoddan bayon qiling.		
24.		Roman-epopiya haqidagi ma'lumotlarni asoslang. (asar voqea-hodisalarida butun xalq ommasi tasvirlanadi)	Katta epik janr bo'lgan roman janri haqidagi ma'lumotlarni asoslang. O'zbek adabiyotidagi romanlarga misollar keltiring. ("O'tkan kunlar", "Ulug'bek xazinasi", "Mehrobdan chayon")	Roman-trilogiya asarlarga misollar keltiring. O'zbek adabiyotida qanday roman-trilogiyalar bor	Lirikaning musallas janriga ta'rif bering va namunalar bayon qiling..	Sonet haqidagi ma'lumotlarni asoslang. Sonetlardan yoddan bayon qiling..
25.	Dramatik turlar va ularning janrlari	Dramatik turning janrlari haqidagi ma'lumotlarni asoslang. (Drama, tragediya, komediya)	Dramatik turda "vaqt hissi" nuqtai nazari degan tushunchani izohlang. ("hozir sodir bo'layotgan voqea")	Tragediya haqidagi ma'lumotlarni asoslang. O'zbek adabiyotida yaratilgan tragediyalarga misollar keltiring.	Tragikomediya haqidagi ma'lumotlarni asoslang.	Cho'lponning "Go'zal" she'rini yoddan aytib tahlil qilib bering.
26.		Tragediya haqida umumiy ma'lumot bering. (fojia bilan yakun topadigan sahna asari)	Intermediyaning o'ziga xos xususiyatlarini yoritib bering. (kulgi uyg'otuvchi kichik sahna asari)	Komediya haqidagi ma'lumotlarni asoslang. O'zbek adabiyotida yaratilgan komediyalarga misollar keltiring.	Drama haqidagi ma'lumotlarni asoslang. O'zbek adabiyotida yaratilgan dramalarga misollar keltiring.	Sh.Rahmon she'riyatidan namunalar bayon qiling.

27.	Badiiy asar tili. Badiiy tasvir va ifoda vositalari. Badiiy san'atlar. Lafziy san'atlar.	“Badiiy til”, “milliy til”, “adabiy til” deganda nimani tushunasiz? (me'yorga solingan til, til egalarining barchasi ishlatadigan til)	Sheva soʻz – dialektikaning asarlarda qoʻllanilishiga misollar bayon qiling.. (hududiy chegaralangan soʻzlar)	Badiiy tildagi birliklarning adabiy til me'yorlaridan “ogʻish” holatini izoalang.	Lafziy san'at koʻrinishlarining turlarini bayon qilib bering	Tardi aks, takrir san'atlarining alohida jihatlarini sanab oʻting
28.	Badiiy san'atlar. Ma'naviy san'atlar	Badiiy adabiyotda eskirgan soʻzlarning qoʻllanilishiga izoh bering. (tarixiy soʻzlar va arxaizmlar).	Badiiy matnda qoʻllaniladigan buzilgan soʻz – jargon yoki agrolar haqidagi ma'lumotlarni asoslang. (ma'lum ijtimoiy tabaqalar nutqiga oid boʻlgan soʻzlar)	Badiiy tildagi birliklarning adabiy tildagi leksik va grammatik me'yorlaridan “ogʻish” holatini izoalang.	Ma'naviy san'atlar haqidagi ma'lumotlarni asoslang.	Iyhom va tazod san'atlariga misollar keltiring.
29.	Barmoq tizimi. Aruz tizimi. Qofiya saboqlari	Aruz atamasining kirib kelishi tarixi haqidagi ma'lumotlarni asoslang. (arab adabiyoti, Aruz vodiysi, bayt)	Turoq deganda nimani tushunasiz? Misollar bilan tushuntiring. (misraning ichki boʻlinishi)	Ritm haqidagi ma'lumotlarni asoslang. Barmoq vaznida ritmning hosil boʻlishini tushuntiring.	Erkin she'r tizimsi haqida ma'lumot bering	Aruzda ramal bahrining hosil boʻlishi haqida ma'lumot baring. Misollar bilan tushuntiring.
30.		Qofiya haqida ma'lumot baring. Misollar bilan tushuntiring. (ohangdosh soʻz, raviy, tirgak tovush)	Sodda vazn, qoʻshma vaznning oʻziga xos jihatlarini tahlil qilib bering. Misollar bilan tushuntiring. (misralardagi turoqlar soni teng, turoqlarda boʻgʻinlar soni teng boʻlgan she'rlar)	Erkin vazn haqidagi ma'lumotlarni asoslang. Misollar bilan tushuntiring.	E.Vohidovning "Do'st bilan obod uying" she'rini bayon qiling.. Vaznini tushuntiring.	Aruzda hazaj bahrining hosil boʻlishi haqida ma'lumot baring. Misollar bilan tushuntiring.

